

DE HUISKAT ALS INVASIEVE EXOOT

Als aftrap van de Week van de Invasieve Exoten in juni organiseerde de VVM het online symposium 'De huiskat als invasieve exoot'. Op de presentaties volgden interessante discussies met de deelnemers, waarvan sommigen zelf ook katten hadden. Welke problemen veroorzaken en hebben loslopende katten, en wat wordt eraan gedaan?

*Huiskat met prooi uit de natuur.
Foto: Ornitolog82/iStock*

Roel van Dijk (voorzitter Stichting Huiskat Thuis), Jan Hooimeijer (gepensioneerd dierenarts), Wilfred Reinhold (voorzitter stichting platform Stop invasieve exoten), Arie Trouwborst (universitair hoofddocent Tilburg University)

Het is algemeen bekend dat huiskatten jagen op allerlei kleine dieren: knaagdieren, spitsmuizen, konijnen, wezels, vleurmuizen, hagedissen, kikkers, vlinders, libelles – eigenlijk alles wat beweegt. Het gaat hierbij om enorme aantallen. Zo doden katten in Nederland volgens de meest behoudende schattingen elk jaar zo'n 18 miljoen vogels.

Veel effecten op natuur

Maar predatie is slechts één van vijf manieren waarop huiskatten de inheemse natuur onder druk zetten. De tweede is verstoring. Uit onderzoek blijkt dat merels na het zien van een kat veel minder voedsel naar de jongen in het nest brachten. Een derde mechanisme is de concurrentie die optreedt als katten azen op hetzelfde voedsel en dezelfde ruimte als wilde soorten. Simpel gezegd: elke muis die in een kattenmaag verdwijnt is niet langer beschikbaar voor een valk of een marter. Ten vierde kunnen huiskatten ziektes overbrengen naar wilde dieren, zoals toxoplasmose of kattenleukemie. En ten vijfde is kruising met huiskatten één van de bedreigingen voor de Europese wilde kat. Volgens wetenschappelijk onderzoek is de huiskat in Europa, en wereldwijd, al met al één van de allerschadelijkste invasieve exoten.

Effecten op mensen

De kat is ook verantwoordelijk voor het verspreiden van meerdere ziekten naar mensen, zoals toxoplasmose. De parasiet *Toxoplasma gondii* wordt uitsluitend door katten verspreid, via hun ontlasting. Besmetting vindt plaats door in een moestuin te werken of in een zandbak te spelen waar katten in poepen. Vooral zwangere vrouwen, baby's en jonge kinderen lopen risico's, zoals miskramen, aangeboren hersenafwijkingen en blindheid. Een besmetting verhoogt daarnaast de kans op schizofrenie, veranderingen in persoonlijkheidskenmerken, een verlaagd IQ en verminderd psychomotorisch vermogen.

Effecten op katten zelf

Bij Amivedi worden jaarlijks 5000 tot 10.000 doodgereden katten gemeld. Een groot deel wordt niet gemeld, onder meer omdat aangereden katten zich in de bosjes verstoppen en daar doodgaan. Jaarlijks worden 40.000 katten via dierenambulances afgeleverd bij

dierenasiels. Slechts 15% is gechipt en geregistreerd waardoor de eigenaar getraceerd kan worden. Dierenartsen worden constant geconfronteerd met aangereden katten of zieke katten met hoge koorts, abscessen en infecties door onderlinge vechtpartijen. Andere gevaren zijn bijvoorbeeld verdrinking en vergiftiging. Eigenaren overtreden de Wet dieren door katten zonder toezicht te laten loslopen. In die wet staat dat eigenaren er alles aan moeten doen om de gezondheid en het welzijn van hun dier te waarborgen.

Juridische verplichtingen

Twee uitgebreide rechtswetenschappelijke onderzoeken laten zien dat meerdere internationale verdragen en andere juridische instrumenten verplichtingen bevatten rond het beheer van huiskatten. Die verplichtingen zijn met name het bestrijden van invasieve exoten en het beschermen van inheemse soorten en kwetsbare natuurgebieden. Voor Nederland zijn vooral de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn van de EU van belang. Die richtlijnen eisen het verwijderen of beheren van zwervkatten en verwilderde katten wanneer ze een bedreiging vormen voor beschermde soorten of Natura 2000-gebieden. Bovendien moeten lidstaten het laten loslopen van de vele huiskatten verbieden en dit verbod effectief handhaven. Hierbij gaat het om de verboden op het opzettelijk vangen, doden en verstoren van beschermde dieren, die in Nederland in de Wet natuurbescherming zijn vastgelegd. De term 'opzettelijk' in deze verboden geldt niet alleen wanneer iemand nadrukkelijk de bedoeling heeft een beschermd dier te schaden, maar ook wanneer iemand 'de mogelijkheid aanvaardt' dat dit gebeurt, als een ongewenst maar geaccepteerd neveneffect. En dat is precies wat er gebeurt als iemand zijn kat naar buiten laat.

Lopende juridische actie

Het mag duidelijk zijn dat de Nederlandse

overheid het door de eigenaar los laten lopen van huiskatten niet tegengaat. Om de overheid toch te dwingen om in actie te komen is Stichting Huiskat ThuisKat opgericht. De stichting beroept zich op de Europeesrechtelijke verplichting van de overheid om het loslopen van huiskatten te verbieden en effectief te handhaven. Bij gebrek aan een specifiek verbod op het loslopen van huiskatten beroept de stichting zich op de algemene zorgplicht in de Wet natuurbescherming. De zorgplicht betekent (samengevat) dat iedereen handelingen die beschermde dieren kunnen schaden moet nalaten. Volgens de stichting moet de zorgplicht zo geïnterpreteerd worden dat het los laten lopen van huiskatten een handeling is die niet is toegestaan. Overheden, maar ook de rechterlijke macht, hebben immers de verplichting om de wet zo te interpreteren dat de verplichtingen van het Europees recht daadwerkelijk worden nagekomen. De stichting heeft daarom met gebruikmaking van dit argument bezwaar ingediend tegen een ontheffing van de provincie Utrecht. De ontheffing is verleend om gevangen zwervkatten na castratie of sterilisatie weer uit te zetten. De ontheffing is door de provincie Utrecht verleend voor een project om het aantal zwervkatten te verminderen. Dit project wordt gesteund door de Dierenbescherming, Stichting Zwervkat en DierenLot, maar het terug uitzetten van verwilderde huiskatten staat haaks op de zorgplicht. De beslissing hierop wordt in november verwacht.

Vogelbescherming: niet consequent

In april maakte de Vogelbescherming haar standpunt over loslopende katten en honden bekend. Toegespitst op katten luidt dat samengevat:

- Katten moeten geen wilde vogels kunnen vangen of doden.
- De wettelijke bescherming van alle in het wild levende vogels moet worden gerespecteerd en katteneigenaren moeten aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid. Want het laten loslopen van katten kan leiden tot een overtreding van het verbod op het opzettelijk doden of vangen van inheemse vogels.

Huiskat op jacht.
Foto: Jan Hooimeijer

Alternatieven voor het laten loslopen van je kat

1. Omhein je tuin zo dat de kat er niet uit kan. Heb je een schutting, dan is dat redelijk eenvoudig dankzij speciaal ontwikkelde rolsystemen. Je kunt die kopen of zelf maken.
2. Maak of koop een kattenren ofwel catio voor in de tuin of op het balkon.
3. Laat je kat uit aan de lijn. Dit is ook een goede optie voor katten die verder altijd binnenblijven.

- Katten moeten uit de natuur worden weggevangen, specifiek in gebieden die belangrijk zijn voor op de grond broedende vogels. Waar mogelijk kunnen ze terug naar de eigenaar, mits deze de kat vervolgens in een afgesloten ruimte houdt. Weggevangen katten moeten na sterilisatie niet worden teruggeplaatst.
- In sommige geïsoleerde en/of kwetsbare gebieden, zoals eilanden, kan een algemeen kattenverbod noodzakelijk zijn om inheemse vogelpopulaties effectief te beschermen.

Helaas draagt de Vogelbescherming dit standpunt in de media niet consequent uit. Dit blijkt bijvoorbeeld uit een artikel in Trouw van 17 juni.

Publiek informeren

Er zijn bij het publiek veel misverstanden over de effecten van het laten loslopen van katten en de regels die daarbij gelden. Om dat te verhelpen wil Stichting Huiskat ThuisKat het publiek informeren, o.a. via haar website, sociale media en persberichten. Met hetzelfde doel schreef Jan

Hooimeijer het boek *Wij missen onze Minou! De loslopende kat als taboe en als slachtoffer van onwetendheid*.

Samengevat: het laten loslopen van katten is schadelijk voor de natuur, de volksgezondheid en de kat zelf, en de (inter)nationale regelgeving verbiedt het. Ook het standpunt van de Vogelbescherming is hiermee in lijn. Er lopen diverse juridische procedures en er is een begin gemaakt met bewustwording van het publiek. Er is nog een weg te gaan, maar er worden absoluut stappen gezet!

Meer informatie:

- De presentaties van het symposium: bit.ly/vvmexoot
- Symposium terugzien? Stuur een mail naar bureau@vvm.info
- 'Wij missen Minou' is te bestellen via www.adviespraktijkvoorvogels.nl
- Standpunt Vogelbescherming: bit.ly/katvsvogel
- Artikel in Trouw van 17 juni 2022: bit.ly/aaibarejager
- Stichting Huiskat ThuisKat: <http://huiskatthuisKat.nl/>